HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

28 iunie 2007 *

În cauza C-331/05 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 2 septembrie 2005,

Internationaler Hilfsfonds eV, cu sediul în Rosbach (Germania), reprezentat de H. Kaltenecker și S. Krüger, Rechtsanwälte,

recurent,

cealaltă parte în proces fiind

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de doamnele M.-J. Jonczy și S. Fries, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

* Limba de procedură: germana.

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul C. W. A. Timmermans, președinte de cameră, domnii P. Kūris, K. Schiemann (raportor), L. Bay Larsen și J.-C. Bonichot, judecători,

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 16 noiembrie 2006,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 martie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, Internationaler Hilfsfonds eV (denumită în continuare „IH") solicită anularea ordonanței Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 11 iulie 2005, Internationaler Hilfsfonds/Comisia (T-294/04, Rec., p. II-2719, denumită în continuare „ordonanța atacată"), prin care acesta a respins ca vădit neîntemeiată acțiunea, formulată în baza articolului 288 al doilea paragraf CE, prin care se solicita obligarea Comisiei Comunităților Europene la repararea prejudiciului pretins, prejudiciul constând în onorariile avocațiale suportate în cadrul a trei proceduri de plângere în fața Ombudsmanului.

Cadrul juridic

2 La 9 martie 1994, Parlamentul European a adoptat Decizia 94/262/CECO, CE, Euratom privind statutul și condițiile generale pentru exercitarea funcțiilor Ombudsmanului (JO L 113, p. 15, Ediție specială, 01/vol. 1, p. 132).

3 În temeiul articolului 1 alineatul (3) din Decizia 94/262, Ombudsmanul nu poate interveni într-o procedură pe rolul unei instanțe și nici nu poate pune la îndoială temeinicia unei hotărâri judiciare.

4 Conform articolului 2 alineatul (6) din această decizie, plângerile prezentate Ombudsmanului nu întrerup termenele căilor de atac în procedurile jurisdicționale sau administrative.

5 În plus, în temeiul articolului 2 alineatul (7) din respectiva decizie, în cazul în care Ombudsmanul, în conformitate cu o procedură jurisdicțională în curs sau încheiată cu privire la faptele reclamate, trebuie să declare inadmisibilă o plângere sau să pună capăt examinării acesteia, rezultatele eventualelor anchete pe care le-a întreprins înainte se clasează.

Istoricul cauzei

6 Situația de fapt a fost expusă în ordonanța atacată în termenii următori:

„6 Reclamanta este o organizație non-guvernamentală (ONG) de drept german care susține refugiați, victime ale războaielor și ale catastrofelor. În perioada 1993-1997, aceasta a prezentat Comisiei șase cereri de cofinanțare de acțiuni.

7 Cu ocazia analizei primelor cereri, serviciile Comisiei au estimat că reclamanta, dat fiind că nu îndeplinea condițiile generale pentru cofinanțarea de proiecte, nu era eligibilă pentru a beneficia de ajutoarele acordate ONG. Reclamanta a fost informată despre aceasta prin scrisoarea din 12 octombrie 1993. Prin scrisoarea din 29 iulie 1996, Comisia a explicat motivele principale care au condus-o la concluzia că reclamanta nu putea fi considerată ONG eligibil.

8 La 5 decembrie 1996, reclamanta a transmis Comisiei un nou proiect. În septembrie 1997, o versiune modificată a acestui proiect a fost transmisă Comisiei printr-o nouă cerere. Comisia nu s-a pronunțat cu privire la aceste noi cereri de cofinanțare, considerând că decizia din 12 octombrie 1993 privind ineligibilitatea reclamantei rămăsese valabilă.

9 Reclamanta a formulat atunci trei plângeri către Ombudsman, una în 1998 [plângerea nr. 338/98/VK] și celelalte două în 2000 [plângerile nr. 1160/2000/GG și 1613/2000/GG]. Aceste plângeri priveau în principal două aspecte, și anume problema accesului reclamantei la dosar și întrebarea dacă analiza efectuată de Comisie cu privire la cererile reclamantei a respectat condițiile legale.

10 În ceea ce privește accesul la dosar, printr-o decizie din 30 noiembrie 2001, Ombudsmanul a concluzionat că lista documentelor propuse de Comisie reclamantei pentru consultare nu era completă, Comisia reținând unele documente fără motiv, și că, în consecință, această atitudine a Comisiei putea

constitui un caz de administrare defectuoasă. Ombudsmanul a propus Comisiei să autorizeze un acces corespunzător la dosar. Acest acces la dosar a avut loc la sediul Comisiei, la 26 octombrie 2001. Pe de altă parte, Ombudsmanul a constatat un caz de administrare defectuoasă în faptul că reclamanta nu a avut posibilitatea de a fi ascultată oficial cu privire la informațiile primite de la terți de către Comisie, informații care fuseseră utilizate pentru a lua o decizie împotriva reclamantei.

11 În ceea ce privește întrebarea dacă analiza cererilor reclamantei s-a făcut cu respectarea condițiilor legale, printr-o altă decizie, pronunțată tot la 30 noiembrie 2001, privind luarea în considerare de către Comisie a unor informații provenite de la terți, Ombudsmanul s-a pronunțat în sensul lipsei unei astfel de analize. În plus, prin decizia din 11 iulie 2000, Ombudsmanul a făcut o observație critică în ce privește faptul că s-a permis de către Comisie trecerea unui termen excesiv înainte de a transmite motivația scrisă care a condus-o să se pronunțe, în 1993, în sensul ineligibilității reclamantei. În cele din urmă, în ce privește faptul că nu s-a luat o decizie oficială de către Comisie cu privire la cererile prezentate de către reclamantă în decembrie 1996 și în septembrie 1997, Ombudsmanul a recomandat Comisiei, prin decizia din 19 iulie 2001, să se pronunțe cu privire la aceste cereri înainte de 31 octombrie 2001.

12 Pentru a se conforma recomandării Ombudsmanului, Comisia a trimis reclamantei o scrisoare cu data de 16 octombrie 2001, prin care refuza cele două proiecte prezentate în decembrie 1996 și în septembrie 1997 ca urmare a ineligibilității reclamantei pentru cofinanțare.

13 La 15 decembrie 2001, reclamanta a formulat o acțiune împotriva scrisorii din 16 octombrie 2001. Prin hotărârea din 18 septembrie 2003, Internationaler Hilfsfonds/Comisia (T-321/01, Rec., p. II-3225), Tribunalul a anulat decizia Comisiei din 16 octombrie 2001 prin care aceasta refuza cererile de cofinanțare ale reclamantei din lunile decembrie 1996 și septembrie 1997 și a obligat pârâta la plata cheltuielilor de judecată.

14 Prin acțiunea sa, reclamanta solicitase și restituirea de către pârâtă a cheltuielilor suportate în cursul procedurii în fața Ombudsmanului. În hotărâre, Tribunalul a decis că acele cheltuieli aferente procedurilor desfășurate în fața Ombudsmanului nu pot fi considerate cheltuieli necesare în sensul articolului 91 litera (b) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, și, ca urmare, nu sunt recuperabile."

Procedura în fața Tribunalului și ordonanța atacată

7 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 23 iulie 2004, IH a formulat o acțiune având ca obiect obligarea Comisiei la plata sumei de 54 037 de euro, cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul material suportat, reprezentat de onorariile avocațiale plătite în cadrul celor trei proceduri de plângere în fața Ombudsmanului.

8 Prin ordonanța atacată, Tribunalul a respins acțiunea IH ca vădit neîntemeiată.

9 Tribunalul a motivat această respingere, în esență, prin lipsa legăturii de cauzalitate între comportamentul instituției și prejudiciul invocat, pentru că, pe de o parte, alegerea de a se adresa Ombudsmanului înainte de sesizarea Tribunalului a fost o alegere liberă din partea IH, iar, pe de altă parte, serviciile unui avocat nu erau necesare pentru desfășurarea procedurilor în fața Ombudsmanului.

10 În ordonanța atacată, Tribunalul și-a început mai întâi raționamentul arătând că, prin instituția Ombudsmanului, Tratatul CE a deschis cetățenilor Uniunii o cale alternativă celei a acțiunii în fața judecătorului comunitar în vederea apărării intereselor acestora. Această cale alternativă extrajudiciară îndeplinește criterii

specifice și nu are în mod necesar același obiectiv ca și o acțiune în justiție. În plus, aceste două căi nu pot fi urmate în paralel. Într-adevăr, dacă plângerile prezentate Ombudsmanului nu întrerup termenul pentru formularea acțiunii aplicabil sesizării judecătorului comunitar, Ombudsmanul trebuie totuși să pună capăt analizei sale și să declare o plângere ca inadmisibilă în cazul în care cetățeanul interesat a introdus simultan și o acțiune în fața judecătorului comunitar cu privire la aceleași fapte. Ca urmare, îi revine cetățeanului să aprecieze care dintre cele două căi disponibile este susceptibilă să servească mai bine interesele sale.

11 Ulterior, Tribunalul a arătat că acele cheltuieli aferente procedurilor în fața Ombudsmanului nu pot fi considerate necesare în sensul articolului 91 litera (b) din Regulamentul de procedură al Tribunalului și, ca urmare, nu sunt recuperabile în temeiul acestei dispoziții. Acesta a considerat că, în speță, IH urmărea să acopere, prin intermediul unei acțiuni în despăgubiri, aceleași onorarii avocațiale suportate în cadrul procedurilor desfășurate în fața Ombudsmanului și că recunoașterea unor astfel de cheltuieli cu titlu de prejudicii ar fi contrară jurisprudenței Tribunalului privitoare la caracterul nerambursabil al respectivelor cheltuieli cu titlu de cheltuieli de judecată.

12 În acest context, Tribunalul a estimat că, spre deosebire de procedurile desfășurate în fața instanțelor comunitare, procedura introdusă în fața Ombudsmanului este concepută astfel încât să nu fie necesare serviciile unui avocat. Ar fi suficient să se prezinte faptele în plângere, fără să fie necesară argumentarea în drept. În aceste circumstanțe, libera alegere a cetățeanului de a fi reprezentat de un avocat în cadrul procedurii în fața Ombudsmanului ar implica faptul că acesta trebuie să suporte personal cheltuielile.

13 În plus, Tribunalul a dedus din hotărârea Curții din 9 martie 1978, Herpels/Comisia (54/77, Rec., p. 585, punctele 45-50), că faptul de a angaja un avocat înainte de sesizarea instanțelor comunitare reprezenta o alegere proprie a persoanelor interesate, care nu poate fi în niciun caz imputată instituției pârâte. În aceste condiții, în drept, lipsește orice legătură de cauzalitate între pretinsul prejudiciu, respectiv onorariile avocațiale plătite, și acțiunea comunitară.

14 Pe de altă parte, Tribunalul a subliniat că IH era liber să se adreseze Ombudsmanului înainte de a sesiza Tribunalul.

15 Ca urmare, Tribunalul a hotărât că onorariile avocațiale suportate în fața Ombudsmanului nu sunt rambursabile cu titlu de prejudicii în cadrul unei acțiuni în despăgubiri și a decis respingerea acțiunii ca vădit neîntemeiată.

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

16 Prin scrisoarea primită de Curte la 12 aprilie 2007, în temeiul articolelor 61 și 118 din Regulamentul de procedură al Curții, IH a solicitat redeschiderea procedurii orale. Această cerere este motivată prin pretinsa inconsecvență a concluziilor avocatului general.

17 În această privință, din oficiu, la propunerea avocatului general sau la cererea părților, Curtea poate dispune redeschiderea procedurii orale, în conformitate cu articolul 61 din Regulamentul de procedură, în cazul în care consideră că nu este suficient de lămurită sau că trebuie să soluționeze cauza în baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților (a se vedea ordonanța din 4 februarie 2000, Emesa Sugar, C-17/98, Rec., p. I-665, punctul 18, și hotărârea din 14 decembrie 2004, Swedish Match, C-210/03, Rec., p. I-11893, punctul 25).

18 Or, nu acesta este cazul din speță. În realitate, pe de o parte, IH se mărginește, în esență, la a face observații asupra concluziilor avocatului general fără a invoca elemente de fapt sau dispoziții legale pe care s-ar fi întemeiat acesta din urmă și care

nu au fost dezbătute între părți. Pe de altă parte, Curtea consideră că dispune, în cazul de față, de toate elementele care îi sunt necesare pentru a se pronunța. Ca urmare, nu este necesar să se dispună redeschiderea procedurii orale.

Cu privire la recurs

19 Prin recurs, IH solicită Curții anularea ordonanței atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului sau obligarea Comisiei la plata sumei de 54 037 de euro. De asemenea, IH solicită obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

20 Comisia solicită respingerea recursului și obligarea IH la plata cheltuielilor de judecată.

21 IH invocă trei motive care, fiind strâns legate, trebuie examinate împreună. Potrivit IH, în esență, Tribunalul a acordat un grad prea mare de intensitate legăturii de cauzalitate necesare pentru a angaja răspunderea extracontractuală a Comunității. Ca urmare, Tribunalul nu a verificat temeinicia argumentației expuse de recurentă pentru a explica motivele materiale și juridice care o obligaseră să recurgă la asistența unui avocat în procedurile de plângere pe care le desfășurase.

22 Este adevărat, după cum a arătat IH în mod întemeiat, că faptul că aceste cheltuieli aferente procedurilor desfășurate în fața Ombudsmanului nu sunt rambursabile conform articolului 91 litera (b) din Regulamentul de procedură al Tribunalului este în principiu lipsit de pertinență pentru întrebarea dacă aceste cheltuieli sunt

susceptibile de a face obiectul unei despăgubiri în temeiul articolului 288 al doilea paragraf CE. După cum a constatat și Tribunalul în ordonanța atacată, respectivul articol nu este aplicabil decât cheltuielilor de judecată ocazionate de procedura în fața Tribunalului, cu excluderea fazei anterioare. Or, dreptul la restituirea unor cheltuieli de procedură și dreptul la daune-interese sunt în principiu supuse unor condiții diferite și sunt independente unul de altul.

23 În ceea ce privește legătura de cauzalitate necesară, este cert, de altfel, că atât Regulamentul de procedură al Curții, cât și cel al Tribunalului prevăd că nu sunt recuperabile cheltuielile de procedură suportate de părți decât dacă sunt necesare în scopul procedurii. În schimb, legătura de cauzalitate necesară conform articolului 288 al doilea paragraf CE există din momentul în care prejudiciul este consecința directă a faptei ilicite în cauză (a se vedea în acest sens hotărârea din 4 octombrie 1979, Dumortier frères și alții/Consiliul, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 și 45/79, Rec., p. 3091, punctul 21, și hotărârea din 30 ianuarie 1992, Finsider și alții/Comisia, C-363/88 și C-364/88, Rec., p. I-359, punctul 25).

24 Fiind vorba despre o cerere de reparare a prejudiciului material pe care reclamantul pretindea că l-a suportat ca urmare a cheltuielilor pe care le-a efectuat pentru a beneficia de consilierea unui avocat în etapa precontencioasă reglementată de articolul 90 din Statutul funcționarilor, Curtea a constatat că, întrucât cuprinsul reclamațiilor administrative introduse în sensul respectivei dispoziții trebuie interpretat și înțeles de administrație cu toată diligența pe care o datorează o organizație mare și bine echipată justițiabililor săi, inclusiv membrii personalului său, chiar dacă nu se poate interzice persoanelor interesate să își asigure, deja din această etapă, consiliere avocațială, aceasta este alegerea lor proprie, care, ca urmare, nu poate fi imputată instituției respective. Astfel, lipsește legătura de cauzalitate între pretinsul prejudiciu, respectiv onorariile avocațiale, și actul instituției vizate (a se vedea în acest sens hotărârea Herpels/Comisia, citată anterior, punctele 47-49).

25 La fel, trebuie să se facă distincția între cheltuielile suportate în cadrul sesizării Ombudsmanului și cele suportate cu ocazia procedurii contencioase.

26 Sesizarea Ombudsmanului permite, pe de o parte, să se identifice și să se încerce eliminarea cazurilor de administrare defectuoasă, în numele interesului general, și, pe de altă parte, poate permite evitarea unei acțiuni jurisdicționale dacă Ombudsmanul reușește să rezolve diferendul dintre autorul plângerii și instituția vizată.

27 Sesizarea Ombudsmanului rezultă din libera alegere a persoanelor interesate. Ca urmare, cheltuielile, efectuate astfel din proprie inițiativă de către autorul plângerii, nu pot fi considerate un prejudiciu imputabil instituției respective.

28 Alta este situația în cazul cheltuielilor efectuate de un reclamant care a decis declanșarea unei proceduri jurisdicționale care se finalizează, dacă este cazul printr-o decizie cu autoritate de lucru judecat, procedură prin care se recunosc drepturile reclamantului și se obligă instituția din cauză să suporte consecințele.

29 Ca urmare, în drept, lipsește orice legătură de cauzalitate între pretinsul prejudiciu suportat de IH și acțiunile Comisiei.

30 În consecință, prin acest motiv și fără a comite nicio eroare de drept, Tribunalul a putut respinge cererea formulată de IH printr-o ordonanță suficient de motivată în rest.

31 Această concluzie nu poate fi infirmată numai de împrejurarea, invocată de IH, că ordonanța atacată a fost pronunțată fără a ține cont de o hotărâre recentă a Tribunalului, prin care acesta a obligat Comisia la repararea unui prejudiciu care corespunde, între altele, cheltuielilor suportate de partea adversă în cadrul plângerilor în fața Ombudsmanului (hotărârea din 17 martie 2005, AFCon Management Consultants și alții/Comisia, T-160/03, Rec., p. II-981, punctele 104-107).

32 Ca urmare, recursul trebuie să fie respins.

Cu privire la cheltuielile de judecată

33 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea IH la plata cheltuielilor de judecată, iar acesta a căzut în pretenții, se impune obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă Internationaler Hilfsfonds eV la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături